

PATVIRTINTA

Kėdainių lopšelio-darželio „Aviliukas“
direktoriaus 2017 m. rugsėjo 4 d.
įsakymu Nr. V-114

**SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO
KĖDAINIŲ LOPŠELYJE-DARŽELYJE „AVILIUKAS“
TVARKOS APRAŠAS**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Kėdainių lopšelio-darželio „Aviliukas“ (toliau – Lopšelis-darželis) smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro įsakymu „Dėl smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijų patvirtinimo“, patvirtintu 2017 m. kovo 22 d. Nr. V-190, Kėdainių savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu „Dėl tarpinstitucinio bendradarbiavimo, įgyvendinant pagalbos ir prevencines priemones Kėdainių rajono savivaldybės mokyklose tvarkos aprašo patvirtinimo“, patvirtintu 2017 m. sausio 17 d. Nr. AD-1-51, Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu.

2. Tvarkos aprašo paskirtis – sukurti Lopšelyje-darželyje sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos, patyčių apraiškoms aplinką.

3. Tvarkos aprašas nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą Lopšelyje-darželyje.

4. Tvarkos apraše įtvirtinami susitarimai:

4.1. į smurtą ar patyčias, nepriklausomai nuo jų formų, turinio, lyties, amžiaus, socialinio statuso, religinės ar tautinės priklausomybės ar kitų asmens ypatybių kiekvienas Lopšelio-darželio bendruomenės narys privalo tinkamai reaguoti ir jas stabdyti;

4.2. veiksmų būtina imtis visais atvejais, kai bet kuris Lopšelio-darželio bendruomenės narys (pedagogas, specialistas, administracijos atstovas ar kitas darbuotojas, ugdytinis ar ugdytinio tėvai (globėjai) pastebi ar sužino apie bet kurią smurto ar patyčių formą;

4.3. visi smurto ir patyčių atvejai Lopšelio-darželio aplinkoje išsiaiškinami vadovaujantis Tvarkos apraše reglamentuotais susitarimais.

5. Visi Lopšelio-darželio bendruomenės nariai (pedagogai, pagalbos mokiniui specialistai, administracijos atstovai, kiti darbuotojai, ugdytinių tėvai (globėjai) turi būti supažindinti su Tvarkos aprašu.

6. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

6.1. **Smurtas** – sąmoningas jėgos taikymas siekiant sužeisti ar įžeisti kitą asmenį, atviras ir sąmoningas fiziškai agresyvus elgesys kito žmogaus atžvilgiu;

6.2. **Smurtautojas** – vaikas ar suaugęs asmuo, kuris smurtauja, inicijuoja smurtinius veiksmus ir/ar prisideda prie jų;

6.3. **Smurtą patyręs asmuo** – asmuo, prieš kurį buvo įvykdyti smurtiniai veiksmai bei sąmoningai taikyta jėga siekiant sužeisti ar įžeisti;

6.4. **Smurto stebėtojas** – asmuo, matęs ar žinantis apie įvykusį smurtą;

6.5. **Smurto prevencijos ir intervencijos vykdymo stebėseną** – situacijos Lopšelyje-darželyje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas;

6.6. **Smurto prevencijos vykdymas** – nuolatinis procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio įsivertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą;

6.7. **Smurto intervencijos vykdymas** – pedagogų, specialistų, administracijos atstovų, kitų įstaigos darbuotojų, ugdytinių ir jų tėvų (globėjų,) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto stabdymą bei teikiamos pagalbos priemonių visumą;

6.8. **Smurto rūšys** – fizinis smurtas, emocinis (psichologinis) smurtas, seksualinis smurtas, nepriežiūra;

6.8.1. **Fizinis smurtas** – tai neatsitiktiniai, sąmoningi smurtiniai veiksmai, kurie sukelia skausmą ar gali sukelti sveikatos ir vystymosi sutrikimų, pavyzdžiui: mušimas ranka ar įvairiais daiktais, stumdymas, purtymas, spardymas; bet koks skausmo sukėlimas (smūgiavimas, spardymas, mušimas įvairiais daiktais, stumdymas, purtymas, žnaibymas, smaugimas, kankinimas, deginimas, badymas, daužymas, nuo sumušimo iki žmogžudystės);

6.8.2. **Emocinis (psichologinis) smurtas** – tai sugebėjimų, savęs vertinimo tyčinis griovimas; menkinimas, dėl ko sutrinka prisitaikymas aplinkoje bei tarpasmeniniai santykiai (patyčios, žodinė agresija, žeminimas, gąsdinimas; vertimas jaustis kaltu, nors tam nėra objektyvaus pagrindo, kritikuojimas, aprėkimas, įžeidinėjimas, žeminimas, užgauliojimas, grasinimas, teigimas, kad esi blogesnis/ė už kitus, izoliavimas, savo valios primetimas, draudimas bendrauti su namiškiais ir draugais, draudimas žaisti, mokytis ir pan.);

6.8.3. **Patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

6.8.3.1. **Žodinės patyčios:** pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

6.8.3.2. **Fizinės patyčios:** užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

6.8.3.3. **Socialinės patyčios:** socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

6.8.3.4. **Elektroninės patyčios:** skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant pažeminti, sugriauti gerą vardą arba santykius, ir kt.;

6.8.4. **Seksualinis smurtas** – tai vaikų įtraukimas į seksualinę veiklą, kuriai jie nėra pakankamai subrendę, nepilnai ją suvokia, į kurią nesugeba tinkamai reaguoti, kai tvirkintojas siekia patenkinti savo seksualinius poreikius ar gauti su šia sritimi susijusį pelną;

6.8.5. **Nepriežiūra** – vaiko atstovo pagal įstatymą ir/ar už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis nepakankamas pagrindinių vaiko fizinių ir dvasinių poreikių tenkinimas ar netenkinimas, keliantis grėsmę vaiko fizinei, protinei, emocinei ir socialinei sveikatai bei raidai.

7. Lopšelyje-darželyje draudžiama bet kokia smurto ar patyčių forma, nukreipta:

7.1. ugdytinių prieš ugdytinius;

7.2. Lopšelio-darželio darbuotojų prieš ugdytinius, ugdytinių tėvus (globėjus);

7.3. ugdytinių prieš Lopšelio-darželio darbuotojus;

7.4. vienu Lopšelio-darželio darbuotojų prieš kitus;

7.5. ugdytinių tėvų (globėjų) prieš ugdytinius, Lopšelio-darželio darbuotojus.

II SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA

8. Smurto ir patyčių stebėseną ir prevenciją rūpinasi Lopšelio-darželio Vaiko gerovės komisijos pirmininkas ir komisijos nariai, grupių pedagogai, o jas vykdo visi bendruomenės nariai.

9. Smurto ir patyčių stebėseną, prevenciją ir saugios aplinkos kūrimą apima Lopšelio-darželio veiklą ir valdymą, socialinių bei emocinių ugdytinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus mikroklimato kūrimą ir tėvų (globėjų) įsitraukimą.

10. Lopšelio-darželio veikla ir valdymas:

10.1. Lopšelio-darželio direktorius atsako už smurto ir patyčių prevencijos įgyvendinimą Lopšelyje-darželyje ir saugios, sveikos, užkertančios kelią bet kokioms smurto apraiškoms ir žalingiems įpročiams aplinkos kūrimą;

10.2. saugios ir palankios ugdytiniam aplinkos kūrimu rūpinasi Lopšelio-darželio Vaiko gerovės komisija;

10.3. Lopšelyje-darželyje puoselėjamos pozityvios vertybės ir bendruomeniškumas (mandagumas, paslaugumas, rūpinimasis kitais, pagarba, pasitikėjimas, solidarumas, lygiateisiškumas ir kt.), kurias atitinka visos bendruomenės elgesys ir veikla;

10.4. Lopšelyje-darželyje susitarta dėl ugdytinių elgesio taisyklių, kuriose aiškiai reglamentuojamas tiek pozityvus/laukiamas, tiek neleistinas/nepageidaujamas ugdytinių elgesys. Jomis vadovaujasi kiekvienas darbuotojas, siekdamas sustiprinti pozityvų ugdytinių elgesį, atpažinti neleistiną ir tinkamai į jį reaguoti;

10.5. darbuotojų pareigybių aprašuose numatyta atsakomybė už emociškai saugios ugdymo (si) aplinkos Lopšelio-darželio puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias pagal šį Tvarkos aprašą.

11. Ugdytinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas nuosekliai ir reguliariai. Ugdytiniai mokomi pykčio valdymo, streso įveikimo, bendravimo ir bendradarbiavimo bei kitų socialinių įgūdžių. Ugdytinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas:

11.1. integruojant į ugdymo turinį;

11.2. įgyvendinant socialinių ir emocinių įgūdžių programas priešmokyklinėse grupėse „Žipio draugai“ bei ikimokyklinėse grupėse „Kimochis“;

11.3. integruojant į neformaliojo vaikų švietimo veiklas;

11.4. organizuojant akcijas ir kitas veiklas, dalyvaujant respublikinėse ir rajoninėse akcijose.

12. Pozityvaus Lopšelyje-darželyje mikroklimato kūrimas:

12.1. smurto ar patyčių stebėseną, prevenciją ir saugios aplinkos Lopšelyje-darželyje kūrimą vykdomas nuosekliai kuriant pozityvius tarpusavio pagarba, parama ir pasitikėjimu, bendromis vertybėmis grįstus santykius;

12.2. Lopšelio-darželio Vaiko gerovės komisija reguliariai renka informaciją apie ugdymo (si) aplinkos saugumą, bendruomenės narių tarpusavio santykius, identifikuoja problemas;

12.3. į identifikuotų problemų sprendimą, vykdomą smurto ar patyčių prevenciją ir saugios aplinkos Lopšelyje-darželyje kūrimą įtraukiami visi bendruomenės nariai;

12.4. pedagogai pagal poreikį tobulina kvalifikaciją ugdytinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

13. Tėvų (globėjų) įsitraukimas:

13.1. tėvai skatinami dalyvauti įvairiose Lopšelio-darželio veiklose, padėti kuriant saugią ugdymosi aplinką;

13.2. tėvai konsultuojami ir informuojami patyčių ir smurto prevencijos, saugios aplinkos Lopšelyje-darželyje kūrimo klausimais;

13.3. Lopšelis-darželis vykdydamas veiklas orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su ugdytinių tėvais, vietos bendruomene, rajono suinteresuotomis institucijomis (VGK, VTAS, ŠKS, ŠPT, miesto seniūnija, Kėdainių rajono policijos komisariatu).

14. Vaiko gerovės komisijos pirmininkas, psichologas kasmet:

14.1. inicijuoja anoniminę pedagogų ir darbuotojų apklausą ir apibendrina jos rezultatus;

14.2. atlieka fiksuotų pranešimų apie smurtą ir patyčias analizę;

14.3. remdamiesi apklausos ir pranešimų apie smurtą ir patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

14.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;

14.5. teikia siūlymus Lopšelio-darželio direktoriui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo, darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo smurto ir patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

14.6. prireikus, teikia siūlymus Lopšelio-darželio direktoriui dėl Tvarkos aprašo tobulinimo;

14.7. atlieka kitus Lopšelio-darželio smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Tvarkoje numatytus veiksmus;

14.8. įvykus smurto atvejui, Lopšelio-darželio Vaiko gerovės komisija organizuoja tarpinstitucinį Vaiko gerovės komisijos posėdį, į kurį gali kviestis VTAS, ŠPT, policijos, seniūnijos atstovus, kitus specialistus).

15. Grupių pedagogai analizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą ir patyčias, informuoja Lopšelio-darželio Vaiko gerovės komisijos pirmininką apie smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus grupėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ar patyčiomis.

III SKYRIUS SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA

16. Visais įtariamų ir realių smurto ar patyčių atvejais Lopšelio-darželio administracijos atstovas, pedagogas, specialistas:

16.1. atlieka privalomojo ikimokyklinio ugdymo stebėseną dėl nelankymo, apsilanko namuose ir per 10 darbo dienų apie tai informuoja VTAS IR VGK;

16.2. įsikiša įtaręs ir/ar pastebėjęs smurtą ar patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus; esant elektroninėms patyčioms (jei turi galimybę) išsaugo įrodymus;

16.3. primena ugdytiniui, kuris smurtauja ir tyčiojasi, elgesio taisykles;

16.4. jei ugdytiniui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus), Lopšelio-darželio specialistus) ar institucijas (VTAS, ŠKS, ŠPT, miesto seniūniją, Kėdainių rajono policijos komisariatą);

16.5. pateikia užpildytą pranešimo apie smurtą ir patyčias formą VGK pirmininkui (**Priedas Nr.1.**).

17. Visais įtariamų ir realių smurto ar patyčių atvejais grupės pedagogas:

17.1. nedelsdamas tą pačią dieną organizuoja individualius pokalbius su smurtą ar patyčias patyrusiu ugdytiniu, smurtavusiu ar besityčiojančiu ugdytiniu, su smurto ar patyčių stebėtojais (jei yra);

17.2. tą pačią dieną informuoja smurtą ar patyčias patyrusio ugdytinio, smurtavusio ar besityčiojusio ugdytinio, smurtą ar patyčias stebėjusių ugdytinių tėvus (globėjus). Esant poreikiui kviečia visų ugdytinių tėvus (globėjus) dalyvauti pokalbiuose;

17.3. tą pačią dieną numato veiksmų planą smurtą ar patyčias patyrusiam, smurtavusiam ar besityčiojusiam, smurtą ar patyčias stebėjusiems ugdytiniams. Esant poreikiui kreipiasi į pagalbos ugdytiniui specialistus (psichologą, sveikatos priežiūros specialistą);

17.4. vykdo tolesnę smurto ar patyčių situacijos stebėseną, bendradarbiauja su psichologu ir informuoja apie pokyčius;

17.5. įtardamas apie ugdytinio patiriamą smurtą šeimoje (fizinis, emocinis smurtas, nepriežiūra) ir patyčias ar gavęs informaciją apie patirtą smurtą bei patyčias nedelsiant informuoja Lopšelio-darželio direktorių ar Vaiko gerovės komisijos pirmininką, VTAS, ŠPT ir Kėdainių rajono policijos komisariatą;

17.6. vykdo tolesnę smurto ar patyčių situacijos stebėseną.

18. Vaiko gerovės komisija, įvertinusi turimą informaciją:

18.1. aptaria numatytą veiksmų planą;

18.2. vykdo plane numatytas veiklas (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais (globėjais), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus), stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.

19. Administracijos atstovui, pedagogui, ar kitam darbuotojui smurtaujant ar pasityčiojus iš vaiko, asmuo, pastebėjęs smurtą ir/ar įtaręs patyčias, turi informuoti Lopšelio-darželio direktorių, kuris imasi Tvarkoje numatytų veiksmų.

20. Ugdytiniui smurtaujant ar pasityčiojus iš administracijos darbuotojo, pedagogo, ar kito darbuotojo, asmuo, pastebėjęs smurtą ir/ar įtaręs patyčias, turi informuoti Lopšelio-darželio direktorių, kuris imasi Tvarkoje numatytų veiksmų.

21. Lopšelio-darželio direktorius, sužinojęs apie darbuotojo patiriamą smurtą ar patyčias arba darbuotojo smurtavimą ar tyčiojimąsi, privalo nedelsdamas imtis priemonių.

22. Visiems smurto ir patyčių dalyviams pagal individualius poreikius Lopšelyje-darželyje ne vėliau kaip per 5 darbo dienas suteikiama psichologo pagalba.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

23. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.
